

BIBLIOTECA

Informacions

Publicacions del Servei de Biblioteques de la Universitat Autònoma de Barcelona. Núm. 38. Abril de 2010

Darreres adquisicions de llibres electrònics

Els arxius de Josep Maria Millàs
i Vallicrosa i Eduard Millàs i
Vendrell, a la Biblioteca
de Ciència i Tecnologia

Nova Biblioteca del Campus
Universitari Mar

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

BIBLIOTECA

Informacions

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

NÚM. 38. ABRIL DE 2010

Biblioteca Digital

- 4 Canvi de disseny del web del Servei de Biblioteques
- 5 Darreres adquisicions de llibres electrònics
- 6 TRACES: un nou programa per a una nova etapa
- 9 Revistes electròniques en francès d'humanitats i ciències socials
- 10 Les revistes de DOAJ, a Trobador
- 11 El repositori CAB Direct: la ciència agroalimentària al món emergent

De Biblioteccis

- 12 El capital social en la Biblioteca de Humanidades
- 14 Nova Biblioteca del Campus Universitari Mar
- 15 Obres a les Biblioteques de la UAB. Noves instal·lacions per a noves realitats (2a part)

- 18 Incorporació al Dipòsit Digital de Documents de la UAB (DDD) de part del fons David Rosenthal
- 18 Incorporació al Dipòsit Digital de Documents de la UAB (DDD) del Fons Bernard Lesfargues
- 20 Trasllat extraordinari de documentació a GEPA

L'aprenent de bibliòfil

- 21 Els arxius de Josep Maria Millàs i Vallicrosa i Eduard Millàs i Vendrell, a la Biblioteca de Ciència i Tecnologia
- 25 **Darreres exposicions**

BIBLIOTECA INFORMACIONS
Publicació del Servei de Biblioteques
de la Universitat Autònoma
de Barcelona

Núm. 38
Abril de 2010

Dipòsit legal: B-6.440-91

ISSN: 2013-7796

Han coordinat aquest número
Vicenç Allué
Núria Balagué
Àngels Carles
Raúl Coré
Joan Gómez Escofet

Edició i impressió
Servei de Publicacions
de la Universitat Autònoma
de Barcelona
08193 Bellaterra
(Barcelona)

Adreça
Biblioteca Informacions
Servei de Biblioteques
Universitat Autònoma de Barcelona

Edifici N
08193 Bellaterra (Spain)
Tel.: 93 581 10 15
Fax: 93 581 32 19
A/e: nuria.balague@uab.es

BIBLIOTECA INFORMACIONS
és una revista en format electrònic
(pdf) al web de la UAB:

<http://ddd.uab.cat/record/6>

Els articles signats són
responsabilitat dels autors
i no representen
necessàriament
l'opinió de
BIBLIOTECA INFORMACIONS

SUBSCRIPCIONS

Feu-nos arribar un missatge a
s.biblioteques@uab.cat
i us enviarem un correu electrònic
cada vegada que es publiqui un
número de *BIBLIOTECA INFORMACIONS*.

El Servei de Biblioteques, com a bona part de les biblioteques d'arreu del món, ha estat un element actiu en la promoció de l'accés obert a les publicacions acadèmiques i científiques. El nostre dipòsit digital de documents, DDD (<http://ddd.uab.cat>), i els diferents dipòsits col·laboratius del CBUC: TDX, Recercat, MDC, MDX, etc., en són exemples.

El nostre butlletí *BIBLIOTECA INFORMACIONS* s'ha difós en paper tan àmpliament com hem pogut i, des del número 9 de 1995, s'ha difós gratuïtament en versió digital mitjançant el nostre web. Actualment, tota la col·lecció del butlletí es pot consultar lliurement al dipòsit digital de documents de la UAB,

Des d'aquest número que teniu al vostre ordinador, o a les vostres mans si heu decidit imprimir-lo,

hem deixat de publicar en paper el nostre butlletí. Les raons són diverses: de caràcter econòmic –estalviem els costos d'impressió i de distribució–, tècniques –el format digital és més flexible i ric i ens permet ampliar els continguts i incloure formats audiovisuals– i operatives –volem arribar a més lectors i creiem que l'edició electrònica és l'instrument adient per aconseguir-ho.

Amb l'ús exclusiu del format electrònic, apareix un nou disseny del butlletí, una actualització que anirà evolucionant de manera natural i ininterrompuda amb l'objectiu de fer-lo més útil i atractiu. Només una darrera remarca: el nostre butlletí és obert a tota la comunitat universitària, esperem les vostres col·laboracions!

JOAN GÓMEZ ESCOFET
Director del Servei de Biblioteques

Canvi de disseny del web del servei de biblioteques

Aquest mes de gener, el [Servei de Biblioteques](#) ha estrenat un nou web. Ja han passat més de quatre anys des de l'últim redisseny, quan es va passar de les pàgines estàtiques html al gestor de continguts Fatwire.

Si la vegada anterior el canvi substancial va ser en el sistema de gestió de les pàgines, aquesta vegada el canvi s'ha fonamentat en dos eixos. D'una banda, el disseny gràfic, on el web ha adoptat un aire més actual, tant en l'aspecte del grafisme com en el del color, incorporant més imatges i acostant-se al disseny corporatiu vigent de la UAB. I de l'altra, en l'arquitectura de la informació, amb la voluntat d'oferir-vos més informació i d'una manera més clara i amigable.

Amb aquest propòsit, el gruix de la informació s'ha distribuït en pestanyes per conceptes i s'ha deixat la major part de l'espai de la pàgina principal a les notícies (que ara incorporen el format vídeo), als enllaços directes i al cercador del catàleg.

Sota la capçalera de la pàgina principal hem situat la barra de navegació amb les pestanyes següents:

- **BIBLIOTEQUES:** recull tota la informació genèrica i específica relativa al Servei de Biblioteques (publicacions, normatives, gestió de la qualitat...).
- **RECURSOS:** és el punt d'accés a les col·leccions de la UAB, amb gran predomini de les digitals.
- **SERVEIS:** detall dels serveis garantits a la Carta de Serveis.

- **GESTIONS EN LÍNIA:** és el punt d'accés als formularis o aplicacions que permeten operar amb la biblioteca de manera remota.
- **BLOCS:** enllaç als blocs temàtics que elaboren les biblioteques, enfocats a la matèria de cada una d'elles.
- **FONS I EQUIPAMENTS:** conté informació sobre les col·leccions especials i personals i sobre els equipaments que s'oferixen, com ara les sales de treball en grup, els portàtils, els llibres electrònics...

La part central de la pàgina principal l'ocupa el quadre de les notícies i el cercador del catàleg local i col·lectiu.

El terç inferior està dedicat als enllaços directes. Hi ha dos quadres amb les pàgines recomanades per a estudiants i professors. S'ha fet un recull de les pàgines que poden ser útils en la seva tasca diària, tant de biblioteques com de la resta del web de la UAB.

També hi ha un quadre genèric que anirà canviant el contingut en funció de les dades que s'extreguin de les estadístiques d'ús del lloc web.

Des d'aquí es pot accedir als webs de les diferents biblioteques. Cada biblioteca disposa del seu propi espai per tal de poder oferir

informacions més enfocades als seus usuaris particulars.

Els webs de les diferents biblioteques tenen una estructura similar: la columna de l'esquerra conté apartats comuns a totes (informació general, plànols, col·leccions...) i la columna de la dreta queda lliure per a continguts personalitzats.

Aquestes pàgines mantenen la connexió amb el web principal a partir de la barra de navegació superior, que és sempre present, amb la qual cosa la informació més general sempre està disponible.

A la part baixa de la pantalla hem incorporat una barra d'icones molt visual dels continguts més consultats. Per acabar, a la columna de la dreta hi ha sempre un enllaç al servei de referència virtual Pregunt@, un servei que dona resposta a les consultes i suggeriments en 48 hores.

El web de les biblioteques s'ha mantingut com el segon més consultat de la UAB durant tot el 2009 i l'estrena d'aquest nou disseny ha de ser un pas més en la tasca de millora constant en la voluntat de Servei de Biblioteques de la UAB.

Darreres adquisicions de llibres electrònics

L'any 2009 la Biblioteca Digital de Catalunya (BDC) va complir deu anys. Durant aquest període, les compres s'han centrat, bàsicament, en paquets de revistes electròniques, en bases de dades i, en menor grau, en llibres electrònics.

El darrer trimestre de l'any es va fer un pas important vers l'adquisició de més llibres electrònics. En aquest sentit, el Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya ha fet una selecció compartida de títols, on cada institució paga el preu individual dels títols que ha triat i, amb el pressupost comú del CBUC, s'assumeix l'accés consorciat.

D'aquesta manera, el Servei de Biblioteques de la UAB ha seleccionat i adquirit un total de 309 llibres. No obstant això, en participar en la

compra amb les altres biblioteques del CBUC, el resultat és que, des de gener del 2010, els nostres usuaris tenen a l'abast un total de 934 nous llibres electrònics.

Es tracta d'obres d'aparició en general molt recent, algunes fins i tot del mateix 2010. La temàtica d'aquests llibres és multidisciplinària i inclou publicacions en castellà i en anglès de diversos editors que estan disponibles en dues plataformes web d'agregadors: Ebrary/E-Libro (422 títols) i MyLibrary (512 títols).

Podeu trobar informació detallada d'aquesta compra consorciada a les fitxes tècniques d'aquests dos proveïdors penjades a la Biblioteca Digital de Catalunya, on figura la relació dels títols adquirits i l'accés al text complet:

Ebrary/E-Libro: http://www.cbuc.cat/cbuc/fitxes_tecniques/ebrary

MyLibrary: http://www.cbuc.cat/cbuc/fitxes_tecniques/mylibrary

ROSA GIL

Unitat Tècnica i de Projectes

Consulta la literatura de recerca produïda a universitats i centres d'investigació	
Títol:	Ebrary
Descripció:	Llibres electrònics a text complet, inclou E-libro.
URL:	http://www.ebrary.com/llibres
Tipus d'accés:	Compra
Tipus de recursos:	Llibre electrònic
Àrea de coneixement:	Multidisciplinària
Matèria:	General i de referència
Idioma:	Castellà Anglès
Proveïdor:	ebrary, inc.
Anys disponibles:	Des del 2000
Títols inclosos:	Podeu consultar la llista de títols (422): Llista Ebrary
Manuals d'usuari:	De proveïdor: <ul style="list-style-type: none"> Ajuda general: http://www.ebrary.com/llibres/ajuda.action (en anglès) Ajuda e-libro: http://www.e-libro.com/coleccionas/ (en castellà)
Condicions d'ús:	Ús privat: d'acord amb la Llei de Propietat Intel·lectual es poden reproduir els continguts d'aquest recurs per a ús privat, sempre que la còpia es faci amb finalitats d'estudi, docència o recerca i sense ànim de lucre. Qualsevol altre ús d'aquests materials ha de comptar amb l'autorització expressa del proveïdor. En tots els casos caldrà assenyalar la font d'on s'han obtingut els documents. Webs docents, dockers electrònics/impressos: es permet l'ús dels llibres per a materials docents, sempre que siguin d'accés restringit als estudiants del curs i altres persones autoritzades. Prèstec interbibliotecari: es permet la còpia i transmissió d'un màxim de 40 pàgines per llibre a altres biblioteques acadèmiques i de recerca en format imprès (no digital), per correu postal o fax. Ús de dispositius mòbils: permet l'accés mitjançant dispositius mòbils amb navegació com iPhone, HTC, Blackberry...
Condicions d'accés:	Punts d'accés: terminals de la xarxa informàtica de les universitats i biblioteques vinculades a la licència signada pel CBUC: UB, UAB, UPC, UPF, Udg, UdL, URV, UOC, BC, UVic, UJI, UB. Nombre d'usuaris simultànies: 3 per llibre (en la pràctica són il·limitats) Accés perpetu al fons: en cas de finalització de contracte, es conservarà el dret d'accedir de forma permanent als llibres comprats.

Dipòsit de la Recerca de Catalunya	
Títol:	MyLibrary
Descripció:	Llibres electrònics a text complet
URL:	http://lib.mylibrary.com/browse/open.asp
Tipus d'accés:	Compra
Tipus de recursos:	Llibre electrònic
Àrea de coneixement:	Multidisciplinària
Matèria:	General i de referència
Idioma:	Anglès
Proveïdor:	MyLibrary / GreenData
Anys disponibles:	Des del 2000 principalment
Títols inclosos:	Podeu consultar la llista de títols (512): Llista MyLibrary
Manuals d'usuari:	De proveïdor: Ajuda general: http://www.mylibrary.com/help.aspx (en anglès)
Condicions d'ús:	Ús privat: d'acord amb la Llei de Propietat Intel·lectual es poden reproduir els continguts d'aquest recurs per a ús privat, sempre que la còpia es faci amb finalitats d'estudi, docència o recerca i sense ànim de lucre. Qualsevol altre ús d'aquests materials ha de comptar amb l'autorització expressa del proveïdor. En tots els casos caldrà assenyalar la font d'on s'han obtingut els documents. Webs docents, dockers electrònics/impressos: es permet l'ús dels llibres per a materials docents, sempre que siguin d'accés restringit als estudiants del curs i altres persones autoritzades. Prèstec interbibliotecari: es permet la còpia i transmissió de contingut a altres biblioteques acadèmiques i de recerca en format imprès (no digital), per correu postal o fax. Ús de lectors de llibres electrònics: es pot fer la descàrrega (peçó a secció) en un lector de llibres e-o en qualsevol lector de pdf (p. ex.: PDAs).
Condicions d'accés:	Punts d'accés: terminals de la xarxa informàtica de les universitats i biblioteques vinculades a la licència signada pel CBUC: UB, UAB, UPC, UPF, Udg, UdL, URV, UOC, BC, UVic, UJI, UB. Nombre d'usuaris simultànies: 4 per llibre (en la pràctica són il·limitats) Accés perpetu al fons: en cas de finalització de contracte, es conservarà el dret d'accedir de forma permanent als llibres comprats.

Informació per al bibliotecari

TRACES: un nou programa per a una nova etapa

traces base de dades de llengua i literatura catalanes

visitant :: identificació

CERCA LLIURA PERSONALITZA AJUDA

Pàgina inicial

SOBRE TRACES

Benvinguts a TRACES, la base de dades bibliogràfica sobre llengua i literatura catalanes. TRACES és un projecte nascut el 1987 produït pel Grup d'Estudis de Literatura Catalana Contemporània (GELCC) de la Universitat Autònoma de Barcelona.

No us perdeu l'**ACTUALITAT** de Traces, un panorama crític dels llibres i les obres de teatre actuals. I visiteu la nostra **PRESTATGERIA** permanent de les obres que han estat notícia.

Tota la informació sobre la base de dades TRACES a la web...

COL-LABOREN

Obra Social "la Caixa"

Generalitat de Catalunya
Institutió de les Lletres Catalanes

Cercar en 67,933 registres per:

Qualsevol camp

Cerca Llista

Consells de cerca :: Cerca avançada

El juny del 2001, en el número 23 de BIBLIOTECA INFORMACIONS, apareixia l'article «TRACES. Una base de dades bibliogràfica de llengua i literatura catalanes».¹ En aquella ocasió, presentàvem un projecte que encara no feia un any –des del setembre del 2000– que era una realitat: la consulta pública de TRACES en xarxa, amb el programa VTLS, dins la Biblioteca Digital del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya (CBUC).

Gairebé deu anys més tard, davant la migració del Catàleg Col·lectiu Universitari de Catalunya (CCUC) a un nou sistema de gestió de biblioteques i l'abandonament definitiu del programa VTLS, també ens hem vist abocats a l'elecció d'un nou programa gestor.

1. El text complet de l'article es pot consultar a: http://ddd.uab.cat/pub/bibinf/bibinf_a2001n23.pdf

Així doncs, l'any 2009, la UAB, a través de la Direcció de Tecnologies de la Informació i la Comunicació, va assumir la migració de la base de dades TRACES com un projecte propi i prioritari, i va posar a la nostra disposició els recursos humans i tècnics del Servei d'Informàtica per dur a bon port aquest nou canvi.

El resultat d'aquest procés és que, des del desembre del 2009, el catàleg de TRACES estrena programari nou. L'elecció del CDS Invenio (<http://cdsware.cern.ch/invenio/>), un sistema integrat de gestió de biblioteques digitals gratuït i de codi lliure, ens ha permès, a més, beneficiar-nos de l'experiència i el treball dut a terme pel Servei de Biblioteques de la UAB, que ja des del 2005 va implementar el CDS Invenio com a gestor del seu Dipòsit

Digital de Documents (<http://ddd.uab.cat/>).

Punt de partida

TRACES (<http://traces.uab.cat/>) és una base de dades de més de 66.000 registres que recull la informació bibliogràfica sobre les disciplines filològiques següents: llengua i literatura catalanes, teoria lingüística i literària escrita en català i traduïda al català, i literatura estrangera traduïda al català. És una iniciativa del Grup d'Estudis de Literatura Catalana Contemporània (GELCC) (<http://webs2002.uab.cat/gelcc/>) del Departament de Filologia Catalana i està dirigida pel professor Jordi Castellanos. TRACES, en els seus vint-i-tres anys d'existència, s'ha consolidat com una eina eficaç que centralitza la recerca bibliogràfica i que ofereix un

Biblioteca Digital

seguiment de la bibliografia històrica i actual a partir d'uns criteris i un llenguatge documental homogenis gràcies als quals l'usuari –l'estudiós, l'estudiant, el curiós– arriba a resultats útils i satisfactoris.

El corpus bibliogràfic sobre llengua i literatura catalanes que conté TRACES és de procedència ben diversa. El buidatge de les publicacions periòdiques (243 capçaleres) suposa la part central i de més volum del seu fons, però també s'hi cataloguen monografies, especialment les obres col·lectives (miscel·lànies, actes de simposis i col·loquis, antologies, diccionaris, etc). Aquest material suposa una rica tipologia de documents: estudis, edicions de textos, ressenyes, crítiques, bibliografies, entrevistes, enquestes, comentaris generals i informacions puntuals i de caràcter divers.

L'ús d'un llenguatge controlat que sotmet aquest corpus bibliogràfic a uns paràmetres semàntics específics constitueix un dels eixos que donen coherència i potencialitat a la base de dades i, en aquest sentit, el *Tesaurus de Llengua i Literatura Catalanes* és l'eina que ho fa possible.

El nou programa: CDS Invenio

La migració de TRACES al programa CDS Invenio ha suposat una optimització significativa de la base de dades. MARC21 és el format intern del gestor, fet que permet una capacitat de cerques molt precisa i una àmplia flexibilitat en la descripció dels recursos. Així mateix, el nou programa ha suposat una millora del disseny de la interfície de consulta i una visualització dels registres més clara i entenedora. L'usuari, a més, pot escollir l'idioma (la interfície és multilingüe i multialfabètica) i el format de visualització de cerques i registres que més li convingui.

Altres prestacions de CDS Invenio són la velocitat de resposta del

sistema davant qualsevol cerca i una consulta a temps real dels registres més recents, ja que el sistema fa una actualització immediata de les dades. L'usuari també té la possibilitat de personalitzar les seves cerques mitjançant la creació de cistells. Té l'opció de guardar-les i imprimir-les, d'activar alertes per estar al dia de les novetats i d'establir circuits de discussió amb altres usuaris. Si ho desitja, podrà afegir comentaris als registres bibliogràfics i veure documents similars als que ha cercat. Finalment, cal destacar que la implantació del programari ha propiciat un major impacte del projecte a la xarxa.

Les col·leccions

TRACES, en la seva nova aparença, segueix el criteri propi de CDS Invenio basat en l'agrupació i classificació dels registres en col·leccions i subcol·leccions. N'hi ha de dos tipus: les regulars i les virtuals.

Les col·leccions regulars

Les col·leccions i subcol·leccions regulars –situades al marge esquerre de la pàgina web– contenen la part substancial de la base de dades i són de caràcter permanent. A TRACES hi ha les col·leccions regulars següents:

1. Referències: engloba tres subcol·leccions que comparteixen qüestions relatives a l'estat i al

control terminològic de la base de dades:

- **Publicacions periòdiques:** conté els registres amb la descripció bibliogràfica general i l'estat de fitxatge de les publicacions periòdiques buidades.

- **Tesaurus:** inclou aquells termes del *Tesaurus de Llengua i Literatura Catalana* que necessiten alguna precisió sobre el seu ús i abast semàntics. Està previst que en el futur la subcol·lecció contingui tots els termes.

- **Autoritats:** reuneix aquells autors que tenen pseudònims associats i aquells noms que requereixen algun aclariment o que, per similitud amb d'altres, poden donar peu a equívocs.

2. Catàleg: és la base de dades pròpiament dita, on s'allotja tot el corpus bibliogràfic de TRACES.

Les col·leccions virtuals

Les col·leccions i subcol·leccions virtuals –incloses dins l'apartat «Enfocat a:», al marge dret de la pàgina web– estan pensades per destacar cerques que són útils per delimitar resultats. Tipus de document prioritza el gènere o forma del document. Així, per exemple, si activem la col·lecció «Resenyes» i busquem «Cònsul

Limitar per col·lecció:	Enfocat a:
☒ Referències (1,403) Publicacions buidades (244) Tesaurus (53) Autoritats (1,106)	Tipus de document (60,131) Bibliografies (1,986) Comentaris (17,056) Crítiques de teatre (4,499) Edicions de textos (903) Entrevistes (3,317) Estudis (10,076) Informacions (3,034) Pròlegs (801) Resenyes (21,992)
☒ Traces. Catàleg (66,530)	Són notícia (656) Maria Àngels Anglada (187) Pere Calders (471)
	Centenaris (446) Miquel Batllori (219) Camí de llum (11) Cap al tard (9) Guillem Díaz-Plaia (37) Ramon Esquerri (42) Irene Polo (18) Carme Serrallonga (103) Josep Sol (13)
	50 anys de la creació (662) Nova cançó (104) Premi Ausiàs March (98) Premi Carles Riba (233) Serra d'Or (203) TVE Catalunya (44)
	50 anys de la mort (1,336) Joan Amades (66) Josep Janés (208) Carles Riba (1,080)

Traces. Catàleg 16 registres trobats 1 - 10 anar al registre: 1

1. **La condició humana** / Ignasi Blanch & Àngel Burgas / Blanch, Ignasi ; Burgas, Àngel
El llibre 'Contes animals' de Gianni Rodari il·lustra a través d'animals les actituds humanes de manera al·lisonadora.
Avui Cultura, 7 Gener 2010, p. 16 (Llibre il·lustrat)
http://www.traces.uab.es/tracesbd/avui/2010/avui_a2010m01d07p16scultura.pdf

Registre complet Registres semblants

2. **Una meravella feta a sis mans** / Abrams, Sam
Sobre el nou llibre de poesia de Feliu Formosa, amb textos seus, pedres pintades de la seva filla Sandra Morera i amb fotografies de la seva esposa, Anna Vila. "El resultat - diu Sam Abrams- és una veritable meravella artística".
Avui Cultura, 7 Gener 2010, p. 14 (Crítiques. Poesia)
http://www.traces.uab.es/tracesbd/avui/2010/avui_a2010m01d07p14scultura.pdf

Isidor» com a «autor», trobarem les ressenyes escrites per Isidor Cònsul. En canvi, si, dins la mateixa col·lecció, busquem «Cònsul Isidor» com a «matèria», la cerca ens mostrarà les ressenyes escrites sobre l'obra d'aquest escriptor.

També se situen en aquest espai aquelles cerques més circumstancials i de caràcter temporal que responen a esdeveniments lligats a l'estricta actualitat: aniversaris, commemoracions, centenaris i altres efemèrides del panorama lingüístic i literari català de l'any en curs.

El nou programa: opcions de cerca

Les opcions de cerca de TRACES amb CDS-Invenio ofereixen un ventall més ric de possibilitats que el que permetia VTLS, alhora que mostren d'una manera més clara l'especificitat de la base de dades. A banda de les opcions de cerca habituals (autor, títol, any, etc.), són especialment operatives les cerques següents:

- **Qualsevol camp:** és la cerca per defecte de la pàgina inicial de la base de dades en què els termes d'expressió escrits es busquen en qualsevol camp d'un registre. És l'opció més *googleliana* perquè no discrimina ni jerarquitzava res.

- **Matèria:** és l'opció amb què TRACES desplega tota la seva potencialitat. La descripció temàtica del document ha estat de sempre una de les prioritats del projecte i ha permès oferir a

l'usuari un primer esbós del contingut del document. En aquest camp podem cercar autors, obres, entitats, institucions, actes culturals, períodes cronològics i noms geogràfics que han estat objecte d'estudi o referència.

- **Gènere-forma:** cerca pel tipus de document (els més representatius consten a la col·lecció Tipus de documents).

- **Obra citada:** opció especialment útil per cercar títols d'obres que són matèria d'estudi o de les quals es fa algun tipus de referència en el document.

- **Publicació:** mostra tots els articles sobre matèria filològica d'una publicació periòdica.

- **Col·lecció de llibres:** cerca totes les monografies publicades en una col·lecció.

Apunt final

Tot i que el manteniment i actualització de la base de dades és la tasca prioritària de l'equip de TRACES, el projecte potencia també la presència a la xarxa del fons bibliogràfic a través de dues iniciatives complementàries:

- Cerques guiades (<http://www.traces.uab.cat/tracesbd/cerquesguiades/>)

Les cerques guiades són pàgines web temàtiques on es proposen rutes d'accés rigoroses als

esdeveniments, obres i autors més representatius del panorama literari i lingüístic català, en un format més amigable que la interfície de cerca de la base de dades i amb la inclusió de materials complementaris disponibles a la xarxa.

- Actualitat (<http://www.traces.uab.cat/tracesbd/Actualitat/actualitat.html>)

Aquesta secció mensual ofereix un seguiment del panorama literari i teatral del moment. Els aparadors de l'actualitat es van iniciar l'octubre de 2007 i, d'aleshores ençà, TRACES ha creat una prestatgeria d'actualitat literària i teatral de més de mil títols. Els aparadors són una porta d'entrada a la recepció crítica actual de la literatura catalana i de la literatura estrangera traduïda al català. L'usuari rep mensualment una circular² que informa de l'aparició de les novetats literàries i teatrals i, a més, pot accedir fàcilment als aparadors anteriors i a una prestatgeria amb tots els títols ressenyats en els darrers tres anys. En la major part dels casos, l'usuari podrà consultar el text complet de la ressenya, la crítica o l'entrevista de què la novetat és objecte.

Esperem que tots els usuaris de la base de dades TRACES (aquells que ja la consultàveu i els que visiteu el catàleg per primera vegada) pugueu sentir-vos còmodes amb la nova interfície de cerca i pugueu anar descobrint tant les prestacions que ofereix el programa CDS Invenio com les possibilitats que us ofereix TRACES per al coneixement i l'estudi de la llengua i la literatura catalanes.

MAGDA ALEMANY I CRISTINA RIERA
Projecte TRACES. Gener de 2010

2. Les persones interessades a rebre-la només han d'escriure un correu electrònic a p.traces@uab.cat amb l'assumpte «actualitat».

Revistes electròniques en francès d'humanitats i ciències socials

Si el món de les revistes en paper, tot i que depèn de l'àmbit temàtic, està majoritàriament dominat per les revistes en anglès, pel que fa a les revistes electròniques aquest predomini és encara més exagerat. Gairebé el 90 % de les més de setze mil publicacions seriades digitals que tenim al nostre catàleg són en anglès. Les llengües més representades, a molta distància d'aquella, són el castellà (834 títols), el francès (500), el català (375), l'alemany (179) i l'italià (44).

Pel que fa a revistes electròniques en francès, fins ara l'accés més important el teníem mitjançant el portal [CAIRN bouquet général](#), que inclou 238 publicacions de l'àmbit de les ciències socials i humanes. A banda d'això, trobem gairebé un centenar de títols a través de *ScienceDirect*, alguns d'*ALPSP Learned Journals Collection*, el petit paquet *Érudit* i poca cosa més. Durant el segon semestre de l'any passat, es van afegir a SFX dos paquets francesos de revistes digitals gratuïtes que complementen el contingut de *CAIRN* pel que fa a les humanitats i les ciències socials: es tracta dels portals [Persée](#) i [Revue.org](#). Si bé ambdós són més modestos que *CAIRN*, i tenint en compte que tracten les mateixes disciplines i que són d'accés gratuït, en total sumen

350 títols de revistes científiques en francès, un nombre no gens menyspreable tenint en compte el total de revistes en aquesta llengua.

Alguns dels títols que trobem encavalquen el seu contingut entre ambdós portals gratuïts. És a dir, a 13 de les 86 publicacions que formen la col·lecció de *Persée*, els darrers números no els trobem en aquest portal sinó a *Revue.org*, i sovint amb un embargament que va entre els dos i els quatre anys. Igualment, d'alguns dels títols existents en un o altre paquet, també en tenim subscrit l'accés amb *CAIRN*, i fins i tot alguns els trobem als tres (tot i que els fons gratuïts no se solapen).

Tots tres portals permeten fer cerques per títol, cosa habitual, i també per matèria. Sorprenentment, les matèries a *CAIRN* són les més genèriques i les menys útils, mentre que les de *Revue.org* estan tan desenvolupades que sovint trobem matèries amb només una o dues publicacions. *Persée* és el paquet més petit i tampoc no necessita filar tan prim, ja que el seu arbre de matèries està elaborat a partir de grans disciplines: antropologia, arqueologia, arts, dret, economia, etc.

A *Revue.org*, a diferència dels altres dos, les possibilitats de cerca són realment àmplies. La cerca per matèries no està només en francès, sinó també en anglès, i a més podem buscar els títols segons l'editor, la llengua (inclouen nombroses revistes en anglès, castellà, alemany i italià) o el país de publicació de la revista, entre altres opcions. D'aquesta manera, trobem que les seves revistes són principalment franceses, però també n'hi ha d'altres països, sobretot, i amb certa lògica, de Suïssa (10), Canadà (5) i Bèlgica (3), i fins i tot n'hi ha dues

d'espanyoles: *Çédille* i *Mélanges de la Casa de Velázquez*. Però també hi ha representats altres països menys comuns, com l'Iran, Síria o l'Uzbekistan. Finalment, i a tall de curiositat, *Revue.org* també indica quines de les seves publicacions es troben incloses al Directory of Open Access Journals ([DOAJ](#)) o a les llistes de l'European Reference Index for the Humanities ([ERIH](#)).

Potser la característica més interessant del portal *Persée* és que permet la creació d'un compte (anomenat «Espace personnel»). Un cop registrats, podem anar guardant les cerques que realitzem, així com també les publicacions, números de revista o articles que ens puguin interessar. D'aquesta manera, entrant al nostre espai personal, podem accedir fàcilment i ràpidament als documents i cerques que hem guardat prèviament.

Com a novetat en l'àmbit de les humanitats, a més d'aquestes revistes franceses encara en procés de catalogació, a mitjan any passat també es van afegir al catàleg algunes revistes del paquet *Humanities full text* que encara no hi eren. Així, ara tenim accessibles des d'aquest portal un total de tres-cents títols d'història, art, antropologia, literatura, filosofia i música, entre altres matèries.

En ligne En texte intégral

240 revues de sciences humaines et sociales

Retrouvez sur ce site 75 849 articles parus depuis 2001 dans 240 revues de recherche et de débat. Les archives sont en accès gratuit, ainsi que les résumés, sommaires et plans d'articles, et le texte intégral de certains articles récents.
Les autres articles peuvent être acquis à l'unité (pay-per-view). Vous pouvez aussi acquérir des numéros (versions papier et électronique) ou vous abonner en ligne. Par ailleurs, des licences d'accès à différents bouquets de revues sont proposées aux bibliothèques et institutions.

Accès par discipline

Économie, Gestion	Sciences de l'éducation
Droit	Sciences politiques
Histoire, géographie	Sociologie et société
Intérêt général	Sport et société
Lettres et linguistique	Philosophie
Psychologie	Sc. de l'information

Que signifie ce symbole ?

Les revistes de DOAJ a Trobador

El DOAJ (Directory of Open Access Journals) és una plataforma que facilita la consulta d'un conjunt de revistes de lliure accés a text complet. Actualment, ofereix gairebé 4.500 títols de revistes de totes les matèries, en diferents idiomes i publicades arreu del món, de les quals 17 són revistes publicades a la UAB:

- 1611: Revista de Historia de la Traducció
- Anàlisi: Quaderns de Comunicació i Cultura
- Athenea Digital
- Catalan Journal of Linguistics
- Ciències: Revista del Professorat de Ciències de Primària i Secundària
- Didàctica, Innovació y Multimedia: DIM
- Documents d'Anàlisi Geogràfica
- Educuar

- Enrahonar: Quaderns de Filosofia
- Estudios de Lingüística del Español
- Manuscrits: Revista d'Història Moderna
- Orsis: Organismes i Sistemes
- Papers: Revista de Sociologia
- Quaderns: Revista de Traducció
- Revibec: Revista Iberoamericana de Economía Ecológica
- Revista HMIc
- Revista Tradumàtica: Traducció i Tecnologies de la Informació i la Comunicació

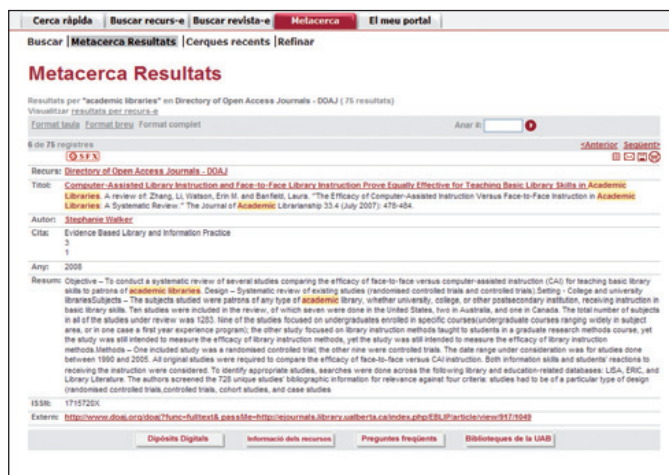
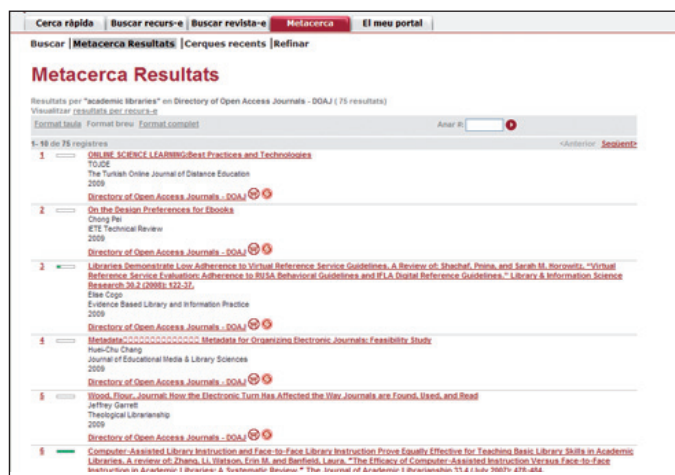
Els títols inclosos al DOAJ estan buidats al cercador de recursos digitals de la UAB ([Trobador](#)) i, per tant, podem localitzar les revistes per títol, matèria... i consultar-ne el text complet. A més a més, el DOAJ és un recurs metacercable des del

Trobador, cosa que ens permet fer cerques simultànies en temps real al DOAJ i a altres recursos inclosos a Trobador que ens interessin, i ens torna una sola llista de resultats; això permet a l'usuari accedir a la informació d'una forma més fàcil i ràpida.

El contingut del Trobador s'actualitza mensualment amb les dades que facilita l'editor del DOAJ a l'empresa gestora del cercador.

Les estadístiques d'ús, que ens proporciona el cercador de recursos digitals sobre la consulta del DOAJ, ens indiquen un augment progressiu de les consultes. Així, la mitjana d'accessos mensuals al DOAJ del 2008 és de 217, mentre que la del 2009 se situa en els 266.

ANNA FLORENSA FARRÉ
Unitat Tècnica i de Projectes

El repositori CAB Direct: la ciència agroalimentària al món emergent

En un món globalitzat com el nostre, on els [països d'economies emergents](#) cada cop tenen un protagonisme més decisiu, és important tenir en compte les seves realitats, conèixer-ne les necessitats i entreveure quins són els seus projectes i línies d'investigació que n'orienten el futur i ja en dirigeixen el present.

Entre les claus que cal tenir en compte en la recerca mundial, tenen un paper decisiu els projectes d'investigació relacionats amb l'agricultura, la genòmica i la biotecnologia agropecuària. És necessari millorar la productivitat i la qualitat dels cultius i la gestió del bestiar per assegurar la pau mundial, la suficiència i la seguretat alimentària, factors que atorgaran a la producció agrària global la clau de volta per assegurar el benestar de la futura societat mundial del segle XXI.

En aquest sentit, organitzacions com [CABI \(Commonwealth Agricultural Bureaux International\)](#), un organisme sense ànim de lucre dedicat a la recerca agroalimentària, tenen un paper determinant en contribuir a promoure la recerca i la investigació en temes agropecuaris facilitant uns productes bibliogràfics de qualitat al servei de la comunitat agrària mundial i especialment dels països emergents o en desenvolupament. Entre els diferents productes que ofereix CABI hi ha la seva base de dades CAB Direct, una font d'informació especialitzada en agricultura, veterinària i diferents àmbits de la biologia, una de les característiques de la qual és la incorporació d'un repositori de documents a text complet de literatura difícilment localitzable en altres fonts d'informació. Es tracta d'uns seixanta

mil documents en línia corresponents a uns quatre-cent títols de revistes i comunicacions de congressos respectivament, amb un increment de deu mil referències anuals. La major part dels articles són en anglès i tenen una cobertura geogràfica de més de cinquanta països, entre els quals destaquen els asiàtics (38 %), els europeus (28 %), l'Amèrica Central i del Sud (13 %), l'Orient Mitjà i Àfrica, amb un 8 % i un 5% de representativitat.

L'accés a aquests documents es fa a través de la base de dades CAB Direct, de manera que permet que els investigadors puguin accedir al text complet de la bibliografia rellevant de la matèria i difícilment localitzable, i que la recerca més recent presentada en congressos sigui fàcilment localit-

zable i recuperable. També facilita les expectatives de localització d'un bon contingent de bibliografia electrònica per part de la comunitat científica agropecuària. A banda de la base de dades, existeixen portals temàtics com [VetMed Resource](#) o [AgBiotech Net](#), entre d'altres, que permeten que els grups interessats en ciències veterinàries o agropecuàries focalitzin la seva recerca. Podreu trobar una [llista de les revistes indexades a text complet](#) i les [actes dels congressos buidades](#) per CAB al seu web. L'accés a la base de dades per la xarxa de la UAB és: [CAB Direct](#).

El capital social en la Biblioteca de Humanidades¹

En la actualidad el desarrollo de un país no se mide sólo por la posesión o producción de capital económico. También se toman en cuenta otros factores, como, por ejemplo, la seguridad ciudadana, el grado de confianza social, el nivel de compromiso con la comunidad, etc. Estos factores configuran, en su conjunto, lo que numerosos autores (Coleman, Bourdieu, Putnam y otros) han caracterizado como *capital social*. Las investigaciones realizadas sobre este constructo sostienen que tanto las instituciones como las políticas públicas eficientes favorecen la creación de capital social. De hecho, la literatura científica alude con frecuencia a la biblioteca pública como una institución que ayuda a incrementar el nivel educativo y cultural de la comunidad en la que se inscribe (Goulding 2008; Kranich 2001; Audunson, Vårheim, Aabø y Holm 2007). Hay que apuntar, sin embargo, que hasta ahora el impacto institucional de las bibliotecas públicas sobre la producción de capital social ha sido estudiado, en general, sin partir de bases teóricas sólidas (Vårheim, 2008), por lo que resulta necesario construir esas bases y ahondar en el conocimiento sobre cómo se genera dicho capital social en las bibliotecas públicas.

El Servicio de Bibliotecas de la Universidad Autónoma de Barcelona está desarrollando en la actualidad el Plan Estratégico 2008-2010, que guía las acciones de todas las bibliotecas de la Universidad. Se prevé que cada biblioteca genere mecanismos para revisar y detectar las necesidades de

formación de sus profesionales para incorporarse de manera más eficaz al espacio europeo de educación superior. Esta iniciativa y la necesidad de conocer cómo se genera el capital social en una biblioteca universitaria constituyen la base sobre la que definimos los objetivos de nuestra investigación; fueron los siguientes: 1) Identificar y describir las acciones del personal bibliotecario de la Biblioteca de Humanidades (BdH) de la UAB que guardan mayor relación con la generación de capital social; 2) elaborar una guía para la formación del personal bibliotecario de la BdH; y 3) favorecer las acciones que generan capital social en la BdH contribuyendo, de esta manera, al Plan Estratégico del Servicio de Bibliotecas 2008-2010 de la UAB.

Se ha utilizado una metodología cualitativa de investigación. Se tomó como base la teoría fundamentada y el método de las comparaciones constantes y se realizaron dos entrevistas semiestructuradas. La información fue procesada con el *software*

para análisis de datos cualitativos Atlas.Ti y, con su ayuda, comparamos las categorías y conceptos a partir de los cuales se desarrolló nuestra teoría.

Resultados

En el caso de la BdH, el capital social se configura alrededor de una categoría central que denominamos «red interna», a la cual se vinculan dos subcategorías: la «red semiexterna» y la «red externa». La red interna se refiere a los vínculos intragrupalmente fuertes y homogéneos entre los trabajadores de la BdH, que permiten intercambiar recursos tangibles para alcanzar objetivos comunes. Es un capital social que los autores caracterizan como tipo *bonding*. Esta red se vincula con la «red semiexterna» a través de procesos de intercambio entre el personal de la BdH y el resto de personas u organismos que conforman la Universidad. Esta red es de tipo *bridging*; lo que significa que busca incluir a «los otros» en los procesos propios. Esto permite a la BdH

1. Trabajo final de investigación presentado en el Máster de Investigación en Educación, en la Facultad de Ciencias de la Educación de la UAB. Como trabajo de investigación es un estudio piloto que prepara investigaciones posteriores en esta línea.

beneficiarse del capital social existente en la Universidad y que ésta, a su vez, haga propio el capital social de la BdH. La «red interna» también se vincula con la «red externa», es decir, establece conexiones con personas y organizaciones ajenas a la UAB. Esta red constituye un capital social denominado tipo *linking*, y representa una extensión del capital social de la BdH y de la UAB a la sociedad en general, y viceversa.

El análisis nos permitió detectar algunos posibles obstáculos que limitan o merman el capital social de la biblioteca. Los llamamos necesidades de formación, coincidiendo con parte de los objetivos del Plan Estratégico 2008-2010. El más importante se refiere a la formación del personal bibliotecario en el área de las TIC de cara al nuevo modelo educativo del EEES. La BdH requiere, para un mejor ejercicio de sus funciones, de la formación y actualización del personal en ese sentido.

Conclusiones

La biblioteca es un espacio abierto que «brinda servicios universales», «facilita los encuentros sociales» y «reúne a las personas en torno al conocimiento y la reflexión», es decir, genera capital social (Várheim 2008). A manera de conclusión, podemos decir que, en el marco de la teoría actual, el capital social de la BdH está conformado por tres redes: la «red interna», la «red semiexterna» y la «red externa». De las tres, la primera prevalece como categoría central; es decir, en ella se produce lo que habrá de conectarse con las otras. Estas redes conforman, respectivamente, capital social tipo *bonding*, *bridging* y *linking*, lo que en la práctica se traduce en beneficios para la propia BdH, para la Universidad y, en consecuencia, para la sociedad en general.

De acuerdo con la teoría desarrollada, existen unas condiciones antecedentes que sirven de plataforma para la

conformación de capital social en la BdH. Estas condiciones son: las «políticas eficaces»,² las «normas sociales», los «servicios justos y equitativos» y la «comunicación abierta». A cada una de estas condiciones se asocian ciertas acciones concretas desarrolladas por los bibliotecarios. Así, por ejemplo, las «políticas eficaces» requieren de acciones específicas como la «atención a los usuarios» y la «gestión». Las «normas sociales» están asociadas con acciones como la «coordinación» y la «dirección», mientras que los «servicios justos y equitativos» se manifiestan en la «atención a los usuarios», que en ocasiones comprende acciones de «formación», «tareas informáticas» y de «colaboración». De acuerdo con los datos analizados, en la BdH se realizan tres acciones que se encuentran íntimamente relacionadas y que se asocian con la «comunicación abierta». Estas acciones son la «organización de información», la «creación de productos» y las «tareas informáticas».

En el proceso encontramos también algunos de los posibles factores que obstaculizan el capital social en la BdH: 1) la separación física de la Sala de Revistas (Edificio B), que perjudica la conformación de capital social tipo *bonding*; y 2) las dificultades de algunos bibliotecarios para asumir las

2. Todos estos constructos entrecuadrados corresponden a categorías de análisis utilizadas en el análisis cualitativo de datos. En la investigación cada una de ellas está definida y caracterizada; cosa que no podemos hacer aquí por razones de espacio.

nuevas funciones que exige el avance de la tecnología y el ingreso de la UAB al EEES.

Referencias bibliográficas

AUDUNSON, R.; VÁRHEIM, A.; AABØ, S.; HOLM, E. D. 2007. «Public libraries, social capital and low intensive meeting places». *Information Research*, 12 (4). Disponible en: <http://InformationR.net/ir/12-4/colis/colis20.html>. [Consulta: 12-03-2009].

GOULDING, A. 2008. «Libraries and cultural capital». *Journal of Librarianship and Information Science*, 40 (4): 235-7. Disponible en: <http://lis.sagepub.com/cgi/content/abstract/40/4/235>. [Consulta: 09-02-2009].

KRANICH, N. 2001. «Libraries create social capital». *Library Journal*. Disponible en: <http://www.libraryjournal.com/article/CA180511.html>. [Consulta: 10-02-2009].

Pla estratègic del Servei de Biblioteques 2008-2010. Disponible en: <http://www.uab.cat/servlet/Satellite/biblioteques-de-la-uab/pla-estrategic-1101195299446.html>. [Consulta: 15-02-2009].

VÁRHEIM, A. 2008. «El capital social y las bibliotecas públicas: necesidad de investigar». *Boletín de la Asociación Andaluza de Bibliotecarios*, 23 (90-91): 71.

Nova Biblioteca del Campus Universitari Mar

El 21 de setembre va entrar en funcionament la nova Biblioteca del Campus Universitari Mar (BCUM) coincidint amb l'inici del curs 2009-2010. El Campus Universitari Mar és un edifici docent compartit per l'Escola Universitària d'Infermeria del Mar de l'IMAS, la Facultat de Ciències de la Salut i de la Vida de la UPF i la Facultat de Medicina de la UAB, situat en el complex d'edificacions de l'Hospital del Mar amb entrada pel carrer del Dr. Aiguader, 80.

La nova biblioteca està concebuda com un servei comú i integrat que té com a usuaris els professors i els

estudiants que porten a terme la seva activitat docent o acadèmica en aquest campus i, també, el personal sanitari de l'IMAS.

Pel que fa a la seva ubicació física, està situada a la planta baixa de l'edifici. La seva superfície inicial és de 783 m², que seran ampliat amb uns 200 m² més, en una segona fase, per la banda de la façana posterior, quan la progressió de les obres de l'Hospital del Mar ho faci possible. Amb la futura ampliació es guanyarà especialment llum natural i espais de treball per als usuaris i per a equips i serveis. Les instal·lacions

actuals donen cabuda a 143 llocs de lectura (un 40 % més que els llocs que hi havia a l'antiga Biblioteca Universitària de Medicina de l'Hospital del Mar).

Pel que fa als equipaments, a més dels més habituals (ordinadors de consulta, fotocopiadora/impresora, etc.), els usuaris disposen de quatre sales per al treball en grup i d'una aula informàtica i de formació.

El fons bibliogràfic procedeix de la fusió de les col·leccions de les tres biblioteques preexistents –la Biblioteca de l'Escola Universitària d'Infermeria del Mar, la Biblioteca del Mar de la UPF i la Biblioteca Universitària de Medicina de l'Hospital del Mar– i suma un total de deu mil volums aproximadament. A més, els usuaris tenen una àmplia oferta de recursos electrònics a la seva disposició: des de les instal·lacions de la Biblioteca es pot accedir als recursos en format digital subscrits per cadascuna de les tres institucions participants (IMAS, UPF i UAB).

L'equip de professionals que presten serveis a la Biblioteca del Campus Universitari Mar està format per personal de les tres institucions implicades. La direcció de la BCUM és exercida per la UPF amb la tutela d'una comissió de seguiment –on hi ha representants de les tres institucions– que vetlla pel bon funcionament i fa propostes de millora sobre els acords recollits en un conveni de funcionament.

Aquesta experiència capdavantera de cooperació interuniversitària és un bon exemple de com diferents institucions poden treballar conjuntament sumant recursos i coneixements per donar un millor servei als usuaris.

BIBLIOTECA DEL CAMPUS UNIVERSITARI MAR					
DESCRIPCIÓ	ZONA	DESCRIPCIÓ	ZONA	DESCRIPCIÓ	ZONA
Serveis					
Informació bibliogràfica	1	Equipaments	10	Fons	56
Prèstec de documents i portàtils	1	Aula d'informàtica	4	Monografies	6
PIE (Punt d'informació a l'Estudiant)	1	Catàleg	4	Publicacions en sèrie	6
La Factoria	2	Consulta de recursos electrònics	4	Llocs de lectura	11
Servei d'informàtica	9	Fotocopiadora d'autoservei	6	Espai de treball intern	3
		Lavabos	8		
		Sales de treball en grup	7		

ÀNGELS CARLES
Cap de la Biblioteca de Medicina

MAR GARRETA
Cap de la Biblioteca del Campus Universitari Mar

Obres a les biblioteques de la UAB

Noves instal·lacions per a noves realitats (2a part)

Entrada de la Biblioteca de Ciències Socials.

Les biblioteques de la UAB, durant l'any 2009 han continuat amb la seva adaptació arquitectònica a les necessitats derivades del [procés de Bolonya](#). En el [núm. 36](#) ja us presentàvem les adaptacions realitzades a les biblioteques de Veterinària i Humanitats. En els darrers mesos li ha tocat el torn a la Biblioteca Universitària de Sabadell, a la Biblioteca de Ciències Socials, a la Biblioteca de la Unitat Docent de Medicina de la Vall d'Hebron i a la Biblioteca de Ciència i Tecnologia de la UAB de forma preferent, sense oblidar altres actuacions.

En el cas de la [Biblioteca de Ciències Socials](#), hem viscut un llarg procés de demanda de noves instal·lacions, ja que l'espai que ocupa és fruit de dues fases: any 1988 (plantes 0 i -1) i any 1996 (plantes -2 i -3), i està ubicada en un edifici que originalment estava dedicat a altres activitats.

Els espais que ara s'han millorat són els que es van inaugurar l'any 1988 i són a la planta 0. Més de vint anys en el món de les biblioteques són molts i per això calia adaptar aquests espais. Eren altres temps, altres formes, altres necessitats: els mètodes d'ensenyament, l'accés a la informació i l'organització del treball han canviat.

Per això es va plantejar un procés de remodelació en dues fases amb un objectiu clar: crear noves instal·lacions per a noves realitats: millorar l'atenció a l'usuari i crear nous espais de treball per als estudiants per tal d'afavorir l'estudi en grup.

La primera fase ha consistit en la remodelació de la zona de treball

intern i de la zona d'atenció i acollida a l'usuari amb la creació d'un taulell únic per atendre tant el servei d'informació com el servei de préstec, on s'ha instal·lat una bústia de devolució de documents. S'ha ampliat el nombre d'ordinadors de consulta, tota la zona s'ha aïllat respecte de les sales amb portes corredores i s'ha canviat el terra per disminuir el soroll que provoca la circulació dels usuaris. També s'ha remodelat la zona de consergeria i s'han reubicat els aparells de consulta de microformes i d'audiovisuals. Finalment, s'ha cobert l'escala per tal de disminuir el soroll que generava a la sala. Els nous espais es van inaugurar el dia 23 de novembre de 2009.

Aquests primers treballs han estat imprescindibles per poder realitzar la segona fase, que esperem que es durà a terme al més aviat possible, i que consistirà a remodelar tota la planta -1 i instal·lar-hi sales de treball en grup de diferents mides. A la planta -2 ja disposem de cinc sales de treball, però les demandes són constants i aquest nombre és insuficient. Per això caldrà que alliberem els

Nou taulell de Prèstec de la Biblioteca de Ciències Socials.

cobrir les necessitats derivades de les metodologies docents en l'EEES.

L'escala que duu a la planta inferior s'ha rodejat d'una separació de vidre transparent que impedeix que passi el soroll de les activitats realitzades en aquesta planta a la sala principal i a l'inrevés. Aquest tancament té també un impacte positiu en la distribució de l'aire del sistema de climatització. S'aconsegueix, així, millorar dos aspectes del local que havien rebut reiterades crítiques per part dels usuaris.

S'han incorporat cinc cabines de treball en grup on abans hi havia prestatgeries de revistes. Les col·leccions descartades estan disponibles actualment en línia al despatx dels professors i en qualsevol ordinador connectat a la xarxa UAB.

Els fons impresos retirats que estaven en millors condicions s'han passat al dipòsit cooperatiu de les universitats catalanes [GEPA](#).

Les cabines tenen una capacitat per a sis persones llevat d'una que en pot

espais de la planta -1 traslladant tant el fons d'Estadística com la zona de treball de la seva responsable (ja s'ha creat en la primera fase) a la planta 0.

També s'ha fet una proposta innovadora: unificar l'espai de la biblioteca amb l'espai del SID de Ciències Socials, però això ja es veurà...

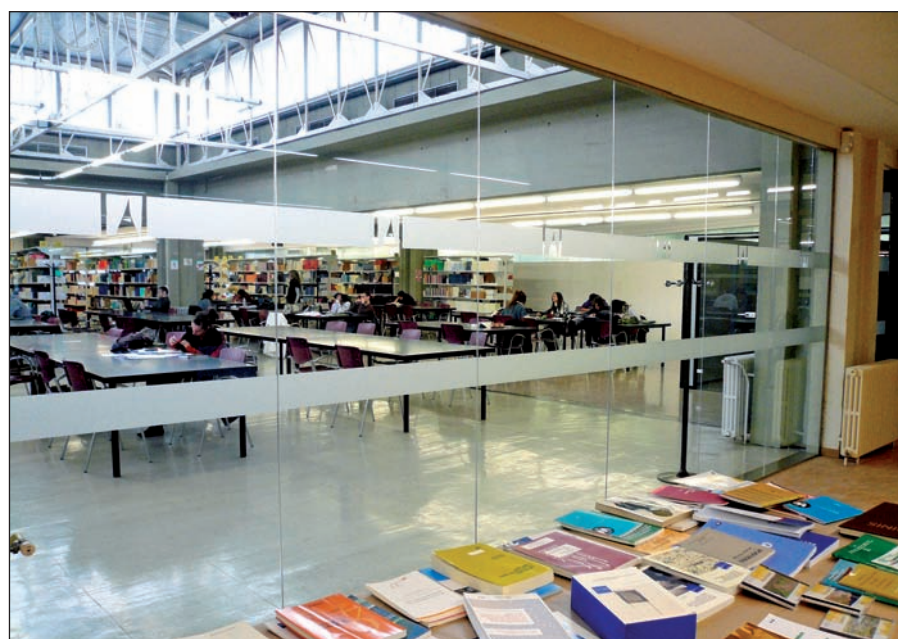
A més d'aquesta gran remodelació a Ciències Socials, en el darrer any s'han fet altres millores:

- Endolls a les taules dels usuaris: la presència d'ordinadors portàtils és una realitat amb un creixement imparable, per això s'ha incrementat el nombre d'endolls instal·lant-ne de nous a més de la meitat de les taules de la planta -2 i s'ha previst posar-ne més el 2010 a les de la planta 0.
- Dues cabines de treball per a persones amb diferents discapacitats: està en fase de finalització instal·lar-les a la planta 0.

En el cas de la [Biblioteca Universitària de Sabadell](#), l'actuació que s'ha dut a terme durant l'any 2009 ha

permès remodelar l'espai de la planta inferior amb dos grans objectius:

- Aïllar la planta inferior de la planta principal a fi de millorar les condicions ambientals d'estudi pel que fa a soroll i temperatura
- Ampliar el nombre de cabines de treball en grup per tal de

Sala de lectura de la Biblioteca de Ciències Socials.

Escala interior de la Biblioteca Universitària de Sabadell.

acollir fins a deu. Totes disposen de sistema propi regulador d'aire climatitzat i es troben en zona de cobertura de la xarxa sense fils.

L'èxit immediat d'ocupació d'aquests nous espais certifica l'encert de la seva creació i promou les peticions de millores en l'equipament, com, per exemple, el [paperògraf](#) que s'ha adquirit recentment.

També hi ha hagut obres a la [Biblioteca d'Humanitats](#), continuant les fetes l'any anterior. S'han unificat les zones d'ordinadors i taulells d'informació, s'ha aïllat la zona de fotocòpies i s'han electrificat 46 punts de lectura amb la finalitat de facilitar la consulta d'ordinadors portàtils per part dels alumnes. Així mateix, s'han adaptat els accessos per millorar l'accessibilitat per a persones amb mobilitat reduïda. Seguint les obres de l'any passat, també s'han concretat actuacions a la [Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General](#) amb l'adequació de la Sala de Columnes de la Planta -2 i la dotació de mesures de protecció contra incendis i control de la humitat.

A la [Biblioteca de Ciència i Tecnologia](#) s'ha creat una nova sala de formació

d'usuaris i, a la sala general, s'hi ha creat una paret de separació de vidre. Així mateix, s'ha dotat la biblioteca d'un equip de megafonia, s'ha millorat la il·luminació d'espais deficitaris i s'ha dotat d'aire condicionat la consergeria.

Pel que fa la [Biblioteca de Medicina i Infermeria de la Unitat Docent de la Vall d'Hebron](#), l'estiu del 2009 es van crear nou cabines de treball personal. Aprofitant el tancament de la Biblioteca en període de vacances, es va instal·lar aquest nou equipament sense interferir amb la dinàmica

Noves cabines a la Biblioteca Universitària de Medicina i Infermeria de la Vall d'Hebron

pròpia de la docència. Així doncs, al començament del curs 2009/2010, les cabines estaven llestes per ser utilitzades... i ocupades!

Les cabines, amb possibilitat de connexió a la xarxa Wi-Fi, s'han instal·lat al fons de la biblioteca, adossades a la paret i davant les últimes taules de la sala en un espai poc aprofitat. Han estat pensades per ser utilitzades per una sola persona, però són prou amples perquè hi puguin treballar dos usuaris alhora. Val a dir que la ubicació de les cabines ha aprofitat les grans finestres que envolten la sala i això fa que siguin molt lluminoses i amb vistes molt agradables.

Totes les actuacions portades a terme han permès rehabilitar i redefinir uns espais enfocats al treball i l'estudi sense interrupció i en resposta a les noves demandes dels alumnes i als nous reptes d'aprenentatge que ens conviden a visitar-los i a aprofitar-los. Això no s'atura i les millores segur que continuaran.

MONTSERRAT CATAFAL
Biblioteca de Ciències Socials

NÚRIA GALLART
Biblioteca Universitària de Sabadell

MARTA MIQUEL
Biblioteca Universitària de Medicina
i Infermeria de Vall d'Hebron

REDACCIÓ DE BIBLIOTECA INFORMACIONS

Incorporació al Dipòsit Digital UAB (DDD) de part del fons David Rosenthal

David Rosenthal ha estat un dels més eminents traductors del català a l'anglès. Poeta, assagista, crític musical, Rosenthal va arribar a Barcelona per primer cop a la primèria dels anys setanta i en quedà fascinat per la llengua i la literatura. Després hi tornaria sovint i hi residiria llargues temporades. El seu coneixement de les revistes i del món editorial americà –era fill d'un dels crítics literaris més destacats del moment– li van obrir moltes portes per introduir els autors catalans que anava traduint en el panorama, sempre escàs, de l'edició d'obra traduïda als EUA. Les seves lectures apassionades i el contacte directe amb molts escriptors catalans van fer que Rosenthal conegués de primera mà alguns dels poetes i narradors més importants del segle xx. Va traduir obres de Rodoreda, Perucho, Joan Sales, Estellés, Foix, i poemes de molts autors aplegats en diverses antologies. Va escriure un llibre sobre la cultura popular a la Catalunya dels

anys trenta (recentment publicat a *Meteora*) i va deixar inèdites unes memòries. Dos dels seus llibres de poesia van aparèixer a Catalunya. El treball més conegut de Rosenthal és la seva traducció del *Tirant lo Blanc*, que es va convertir en un notable èxit de vendes i de la qual se'n van fer edicions de butxaca als EUA i a Anglaterra.

Tot el material dels seus esborranys i versions, més les llibretes en què prenia apunts d'articles, conferències i cursos, van ser donats per la seva vídua, M. L. García Bermejo, professora a la Universitat d'Alcalá de Henares, perquè poguéssim constituir un fons David Rosenthal al si de la Càtedra Jordi Arbonès. L'interès d'aquest material –provinent d'una època anterior a l'ús generalitzat dels ordinadors– és que proporciona diversos estadis d'elaboració d'algunes de les traduccions que Rosenthal va dur a terme: notes manuscrites sobre els autors i els llibres, primers esborranys manuscrits de la traducció, versions mecanografiades, còpies mecanografiades corregides, galerades i galerades corregides. Això permet de seguir amb un detall poc habitual el procés de redacció i de publicació d'aquests textos. (Aquest material no sol guardar-se i és extremament difícil trobar-ne mostres tan importants com aquestes).

La constitució del llegat, del qual ja s'ha fet una primera digitalització de les llibretes que contenen el manuscrit de la traducció de *Tirant lo Blanc*, i els mecanoscrits d'*Incerta glòria* i *El carrer de les camèlies*, tots ells dipositats a la Biblioteca d'Humanitats, possiblement permetrà afegir-hi altres documents de procedència diversa, com ara la correspondència amb diversos escriptors catalans o fins i tot la seva correspondència privada. El fons conté també exemplars de les edicions de les seves obres i traduccions.

FRANCESC PARCERISAS
Facultat de Traducció i d'Interpretació

Incorporació al Dipòsit Digital Documents UAB (DDD) del Fons Bernard Lesfargues

El curs 2007-2008, la Universitat Autònoma de Barcelona va signar un conveni amb l'escriptor, editor, traductor i crític literari occità Bernard Lesfargues (Brageirac, Dordonya, 1924).

L'escriptor occità ha cedit part dels seus fons epistolars a la nostra universitat, concretament els que tenen a veure amb Catalunya i la literatura catalana, i, en el seu suport físic, estan dipositats a la Biblioteca d'Humanitats.

Bernard Lesfargues és una de les grans personalitats de la literatura occitana actual, però la seva trajectòria intel·lectual depassa l'àmbit estrictament occità. Bernat Lesfargues forma part d'una de les generacions amb major incidència a la

literatura occitana, la de René Nelli (1906-1982), Max-Philippe Delavouët (1920-1990) i Marcela Delpastre (1925-1998), i de la dels recentment desapareguts Max Roqueta (1908-2005) i Bernart Manciet (1923-2005). D'aquesta generació, només Pèire Bec (1921), Robert Lafont (1923) i el mateix Lesfargues continuen en actiu.

El 1953 va obtenir el premi Halpérine Kaminsky per la traducció de l'obra de Sánchez Mazas *Pedrito de Andía*. Ha estat condecorat amb les *Palmes Académiques* i amb la Creu de Sant Jordi (1999) i ha estat nomenat *Chevalier des Arts et des Lettres*. El mateix any de la condecoració catalana, l'Institut Camões li va retre homenatge com a traductor.

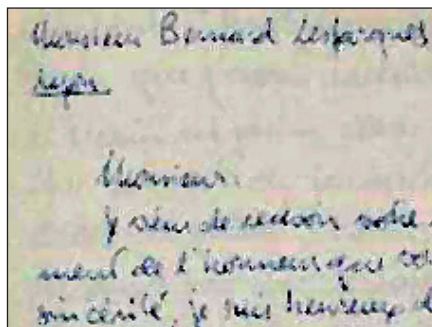
Les seves tasques com a traductor i editor ens presenten una personalitat intel·lectual amb un criteri i una perspectiva de futur clarivident. Traductor de nombroses obres literàries de l'espanyol, el català i l'occità al francès, i traductor del gallec i del castellà a l'occità, porta a terme una intensa tasca de creació literària i de col·laboració amb nombroses publicacions literàries franceses i occitanes.

El 1975 va crear l'editorial *Fédérop* a Lió, que va dirigir fins l'any 2000. Els autors occitans presents en aquesta editorial són els més importants del segle xx: Robert Lafont, Bernard Manciet, Jean-Yves Casanova, Pierre Bec, Max Rouquette, Alem Surre-Garcia i Philippe Gardy. Com el nom de l'editorial indica, «federalisme europeu», la vocació editorial depassava l'àmbit estrictament occità i francès, i bona prova en són les obres publicades en altres llengües i cultures de fora de França.

Les seves relacions amb Catalunya han estat constants i ininterrompudes. A més de la tasca de traductor, cal esmentar que ha estat corresponsal del *Butlletí Informatiu*

d'*Òmnium Cultural*. Les relacions personals amb catalans han estat marcades per la persona de Ramon Xuriguera (1901-1966), amb qui el poeta i traductor occità va mantenir una gran amistat.

Per a la cultura i la literatura catalanes, el punt d'inflexió de l'activitat de Lesfargues se situa a l'any 1960, quan dedica un número de la revista *Le Pont de l'Épée* (núm. 10-11), d'*Éditions Gallimard*, a la poesia catalana contemporània. La presentació va anar a càrrec del mateix Lesfargues i s'hi publicaren textos de Joan Argenté, Blai Bonet, Josep Carner, Jordi Pere Cerdà, Salvador Espriu, Josep Vicenç Foix, Carles Riba, Jordi Sarsanedas i Màrius Torres.

Les poesies estaven presentades per Lesfargues i per Jean-Marie Auzias, i les traduccions al francès van ser obra de Pèire Bèc, Émilie Noulet, Jordi Sarsanedas (Sarsadenas en l'original francès) i del mateix Lesfargues. I el 1962 va traduir al francès l'obra més coneguda de l'escriptor català Joan Sales, *Incerta gloria*, a partir de la recomanació de Juan Goytisolo, que feia tasques de lector per a Éditions Gallimard. En aquest cas la traducció era de la novel·la completa, perquè en l'edició espanyola havia estat censurada. Lesfargues ha estat també el traductor de diverses obres de Mercè Rodoreda, com *La plaça del Diamant*, *El carrer de les Camèlies*, *Quanta*, *quanta guerra...* De la literatura catalana, a més dels autors ja esmentats, ha traduït obres de Josep Vicenç Foix, Carles Riba, Jordi Sarsanedas, Màrius Torres, Àlex Susanna, Quim Monzó,

Baltasar Porcel, Jesús Moncada i Jaume Cabré.

Pel que fa a la literatura en llengua espanyola, l'any 1976 va publicar la traducció al francès per primera vegada de l'obra *La destrucción o el amor*, del poeta espanyol Vicente Aleixandre, qui va ser premi Nobel de literatura l'any 1977. També ha traduït Ramón J. Sender i ha publicat autors com Yannis Ritsos, Julio Llamazares, Franco Fortini, Simonne Jacquemard i Desmond Egan, entre d'altres.

El compromís de Lesfargues amb la llengua i la cultura occitana revela una consciència diferencial de la seva personalitat lingüística envers la francesa. Seria un compromís assumit des de molt jove i que no ha deixat mai d'estar present en les seves múltiples activitats.

El que sobta d'aquest autor és la fermesa amb què dirigeix la seva tasca i la consciència de la transcendència de la seva activitat, que es demostra amb la publicació, l'any 1946, de l'*Anthologie de la poésie occitane*, preparada per Lesfargues en col·laboració amb Robert Lafont, i *Cap de l'aiga*, de 1952, el seu primer recull poètic en occità i editat per l'Institut d'Estudis Occitans a la col·lecció «Messatges».

Des de molt aviat, Lesfargues va adquirir un compromís polític amb la reivindicació occitana. Va formar part de l'associació dels Amics de la Llengua d'Oc, que es reunia en un cafè de la plaça de Saint-Sulpice, on va conèixer personatges de la talla de Jean Mouzat, Henri Espieux, Robert Lafont, Max Rouquette o Bernard Manciet. El 1945 es va adherir a l'*Institut d'Estudis Occitans* (IEO) fundat per Robert Lafont.

Trasllat extraordinari de documentació a GEPA

Accions i temes com emmagatzematge, esporgada o creixement zero estan presents en el dia a dia de les tasques vinculades a la gestió de col·lecció. L'increment constant de fons a les biblioteques, on l'espai físic sempre és limitat, comporta, més aviat o més tard, problemes d'emmagatzematge. Aquest fet afecta totes les biblioteques del món. Per pal·liar aquest problema, es posen en marxa els anomenats magatzems de baix ús.

El nostre país en disposa d'un situat a Lleida, l'equipament GEPA, del qual ja es va parlar en el número 36 de BIBLIOTECA INFORMACIONS.

Tot i la seva posada en marxa l'octubre del 2008, encara no pot encabir tot el material que les diverses institucions necessiten enviar. A la Biblioteca de Ciència i Tecnologia, a la Biblioteca de la Unitat Docent del Mar i a la Biblioteca Universitària

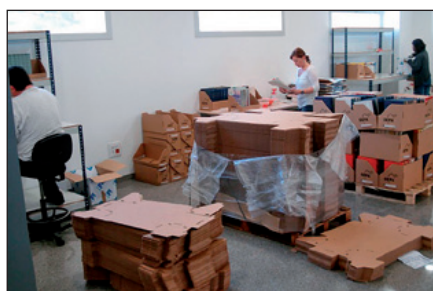
de Sabadell, se'ls va presentar una urgència d'emmagatzematge i el Servei de Biblioteques va prendre la decisió de fer un trasllat extraordinari al GEPA, a càrrec completament de la Universitat.

El trasllat de la documentació es va fer els dies 19 i 20 de novembre i es va enviar al GEPA un total de 75 palets en dos tràilers i dues furgonetes.

El desglossament de documentació per ubicació d'origen va ser:

- Biblioteca de Ciència i Tecnologia: 1.233 caixes, 556,45 m corresponents a 247 títols de publicacions periòdiques.
- Biblioteca Universitària de Sabadell: 253 caixes, 124,11 m, corresponents a 147 títols de publicacions periòdiques.
- Biblioteca Universitària de Medicina de l'Hospital del Mar: 75 caixes, 40 m corresponents a 787 ítems de monografies.
- Biblioteca Universitària de Medicina de l'Hospital del Mar: 144 caixes, 37,09 m corresponents a 25 títols de publicacions periòdiques.

La setmana del 30 de novembre al 4 de desembre, un equip compost

per set voluntaris es va desplaçar a la capital del Segrià. Les tasques desenvolupades per aquest equip van ser de dos tipus. D'una banda, treballs de peonatge o processament físic de la documentació, que van des del desembalatge de les caixes de transport fins al tallatge dels documents o la preparació de les caixes GEPA. I de l'altra, el processament tècnic dels materials amb la seva entrada al CCUC, tasques en part realitzades a la mateixa UAB i d'altres a les instal·lacions del GEPA.

La ubicació definitiva de les caixes a les prestatgeries va ser una feina assumida pel personal del GEPA.

El treball realitzat per l'equip de la UAB ha estat magnífic, tot i que el projecte encara no ha finalitzat. La gran quantitat de fons desplaçat obligava des d'un primer moment a un equip de treball més nombrós o a més dies d'estada, cosa totalment inviable.

Tant des de GEPA com des de la UAB valorem positivament el projecte. Aquest ha permès, d'una banda, veure *in situ* la forma de treballar en una institució de la qual sovint només sona el nom, i de l'altra, una avaluació i valoració d'un processos que contribuiran a posar en marxa un esquema de treball més àgil i econòmic que l'actual.

SANTI BALAGUÉ
GEPA, CBUc

TERESA SANTOS
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca Genera

L'aprenent de bibliòfil

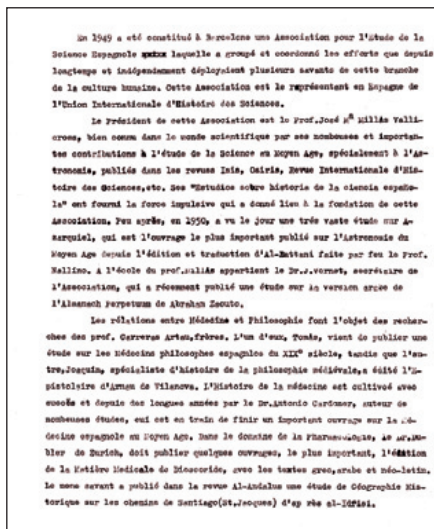
Els arxius de Josep Maria Millàs i Vallicrosa i Eduard Millàs i Vendrell, a la Biblioteca de Ciència i Tecnologia

La Biblioteca de Ciència i Tecnologia acull, des de l'any 2000, el fons bibliogràfic i d'arxiu de Josep Maria Millàs i Vallicrosa (Santa Coloma de Farners, 1897–Barcelona, 1970), filòleg i historiador de la ciència, fundador de l'Escola de Barcelona d'historiadors de la ciència àrab i pioner de la història de la ciència a Espanya i Catalunya, a la qual donà projecció internacional. En un article anterior («El Fons Millàs de la secció d'Història de la Ciència de la Biblioteca de Ciències i d'Enginyeries», *Biblioteca Informacions*, 22, desembre de 2000, p. 8–10), descriu breument la part bibliogràfica d'aquest fons. En presentem ara la part d'arxiu, així com l'arxiu, dipositat també a la UAB, d'Eduard Millàs i Vendrell (Barcelona, 1937–1999), fill de Millàs Vallicrosa i de la historiadora Francisca Vendrell i Gallostra.

Descripció dels fons i estat de classificació

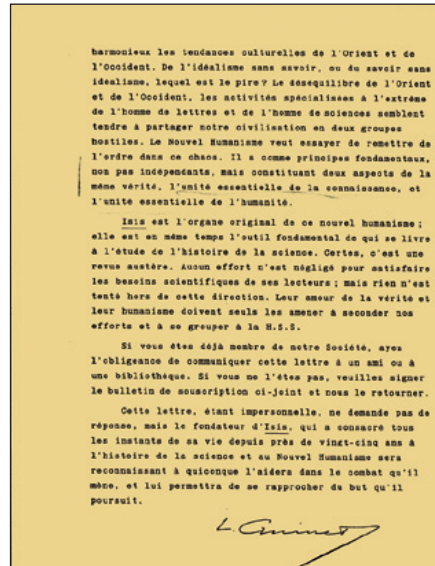
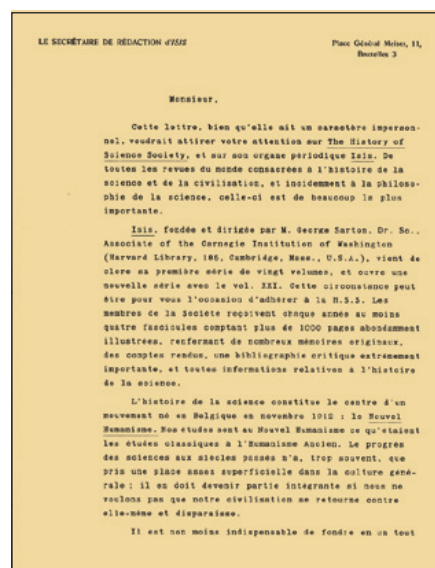
El fons d'arxiu de Josep Maria Millàs consta de nou cassetes de conservació que ocupen aproximadament 1,2 metres lineals. El fons ha estat parcialment inventariat per la Biblioteca de Ciència i Tecnologia, que presenta al seu web aquest primer inventari, juntament amb la relació de volums que componen el fons bibliogràfic i la

relació de les publicacions de Millàs o sobre ell que es conserven a les biblioteques de la UAB. L'inventari i classificació definitius són un projecte en curs del Servei d'Arxius de Ciència <<http://www.sac.cat>>, una iniciativa única, vinculada a iniciatives similars en altres països, que promou la conservació, l'estudi i la difusió del patrimoni documental de la ciència, la tecnologia i la medicina en els territoris de llengua i cultura catalanes.

La part inventariada de l'arxiu consta de tres cassetes de conservació. Els documents que contenen han estat condicionats per evitar-ne la

degradació i agrupats en carpetes. La capsa 1 conté part de l'epistolari de Millàs Vallicrosa: còpies de les seves cartes a diferents corresponents (carpeta 1) i, sobretot, les cartes que va rebre (carpeta 2); una llarga sèrie de notes manuscrites sobre els seus treballs publicats (carpeta 3); alguns exemplars de treballs d'altres autors (carpeta 4); i material relacionat amb la participació o l'organització de

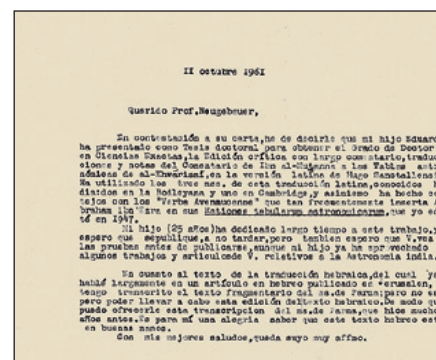
L'aprenent de bibliòfil

congressos. La capsa 2 conté material iconogràfic (carpeta 1); correspondència i actes relacionades amb la Comission pour l'Inventaire Mondial des Appareils Scientifiques d'Intérêt Historique, de la Union Internationale d'Histoire et de Philosophie des Sciences (carpeta 2); documentació relacionada amb la posició acadèmica (carpeta 3); i nombroses ressenyes ordenades alfabèticament (carpetes 4 i 5). La capsa 3 conté exemplars solts de revistes (carpeta 1); retalls de diari (carpeta 2); documents manuscrits no identificats (carpeta 3); i documents mecanografiats no identificats (carpeta 4).

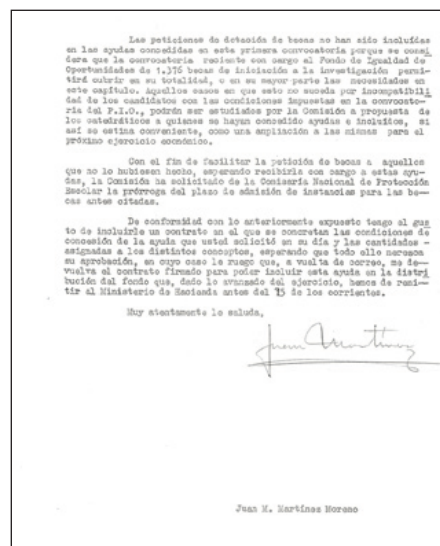
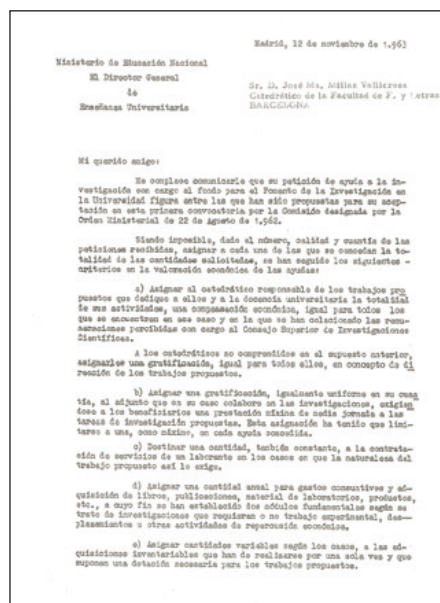
Les sis capses de conservació que resten per inventariar contenen material complementari de la mateixa naturalesa: correspondència diversa; notes manuscrites sobre treballs i publicacions; estudis mecanografiats; fotografies, rotlles de microfilm i plaques fotogràfiques de vidre; programes de congressos, catàlegs i fullets; i retalls de diari i fotocòpies.

Per la seva banda, el fons d'arxiu d'Eduard Millàs consta de set capses que contenen més de setanta carpetes d'anelles i que ocupen aproximadament 2,5 metres lineals. La major part dels documents que contenen corresponen a apunts i notes manuscrites sobre textos cabdals de la història de l'astronomia antiga i àrab medieval, la preparació de treballs publicats i, sobretot, l'ensenyament universitari d'aquestes matèries. Aquests documents formen part també d'un projecte en curs de condicionament, inventari i classificació per part del Servei d'Arxius de Ciència, que en farà una presentació dins la secció «Fons a fons» del seu nou web.

Ocupa un lloc preferent en aquest epistolari la correspondència entre Millàs Vallicrosa i George Sarton (1884-1956), l'historiador belga que el 1913 fundà la revista *Isis*, que edità fins al 1952 –probablement la revista més prestigiosa de la disciplina, des del 1924 l'òrgan de la History of Science Society dels Estats Units–, i promogué la institucionalització de la història de la ciència, primer a Europa i després als Estats Units, on, a la Universitat de Harvard, formà els primers professionals de la

disciplina. Entre 1929 i 1955, Sarton i Millàs s'intercanviaren 75 cartes (40 de Millàs a Sarton, 35 de Sarton a Millàs) en anglès, castellà, francès i àrab. Aquesta correspondència era coneguda gràcies a la publicació, per part de Thomas F. Glick, professor d'història de la ciència al Departament d'Història de la Universitat de Boston, de les transcripcions de les cartes entre Sarton i els arabistes espanyols: el mateix Millàs, però també Miguel Asín Palacios (1871-1944), José A. Sánchez Pérez (1881-1958) i Àngel González Palencia (1889-1994), entre d'altres (Glick, 1990; als Thomas F. Glick Papers, dipositats a la Universitat de Texas a Austin, hi ha una capsa relacionada amb aquesta edició: 96-280/4 George Sarton, *La història de la ciència a Espanya*, correspondència and miscellaneous, galleys, HSS Seattle 1990). Moltes de les cartes de Sarton a Millàs foren mecanografiades i Glick les localitzà als Sarton Papers (Houghton Library, Harvard University), junt amb la totalitat de les cartes de Millàs a Sarton; per a les cartes

Significació dels fons

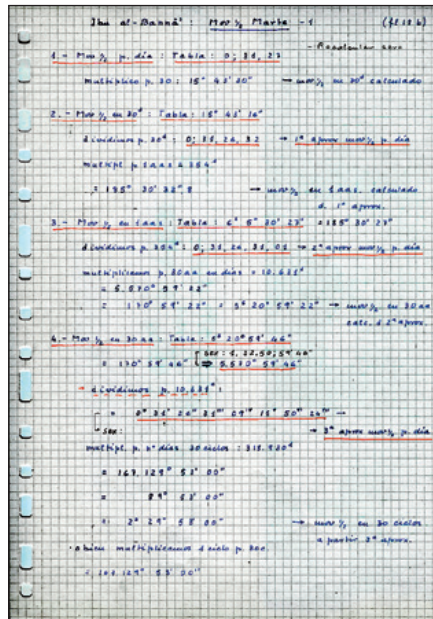
Els fons Millàs Vallicrosa i Millàs Vendrell il·luminen aspectes complementaris de la recerca, la institucionalització i l'ensenyament de la història de la ciència a Espanya i Catalunya, i constitueixen una font essencial per conèixer-ne l'evolució des de la dècada de 1930 fins al final del segle xx.

En el cas del fons Millàs Vallicrosa, l'epistolari documenta la seva formació i activitat acadèmica i permet reconstruir la gènesi i la difusió d'alguns dels seus treballs més coneguts, com ara l'*Assaig sobre les idees físiques i matemàtiques a la Catalunya medieval* (Barcelona: Institut Patxot, 1931). En una de les cartes anteriors a la Guerra Civil, per exemple, Willy Hartner, professor d'història de la ciència a la Universitat de Harvard, elogia l'*Assaig* i s'interessa per la seva adquisició (Hartner a Millàs, 4 d'abril de 1937).

L'aprenent de bibliòfil

manuscrites de Sarton (9), Glick cità els «Papers personals de J. M. Millàs Vallicrosa», com ara en el cas de Sarton a Millàs, 23/4/1936 (datada incorrectament el 13/4/1936, Glick, 1990, p. 58). La col·lecció dipositada a la UAB conté els originals signats de totes les cartes de Sarton incloses en aquesta edició, documents molt rellevants per traçar la història de la història de la ciència a Espanya i Catalunya i la seva dimensió internacional.

La correspondència addicional que conté l'arxiu Millàs complementa la visió que en dona Glick, especialment pel que fa a la trajectòria institucional de Millàs Vallicrosa. La seva elecció com a president de l'Acadèmia Internacional d'Història de la Ciència, el 1958, i la celebració a Barcelona, el 1959, del 9è Congrés Internacional d'Història de la Ciència, que presidí, només foren la culminació de les relacions que Millàs havia conreat des d'abans de la Guerra Civil. L'arxiu documenta aquesta activitat, tant pel que fa a l'assistència o organització de congressos, com a la participació en comissions internacionals. Dels documents es desprèn que aquestes relacions interessaven els investigadors però també els gestors científics de l'Espanya de Franco, que hi veien una eina de legitimació. El fons inclou una carta de José María Albareda (1902-1966), el poderós secretari general del CSIC fins al 1966, demanant una nota sobre la participació espanyola al VI Congrés Internacional d'Història de les Ciències (Amsterdam), «a fin de inclurlo en el folleto acerca de la participación española en las Reuniones Internacionales» (Albareda a Millàs, 19/9/1950; el programa del congrés es troba a la capsa I, carpeta 5, «Congressos»). Pel que fa a la institucionalització de la disciplina a Espanya, un document sense data, en francès, descriu l'Associación para la Historia de la Ciencia Española constituïda a Barcelona l'any 1949 i que Millàs també presidí; probablement fou escrit per a la Union Internationale d'Histoire

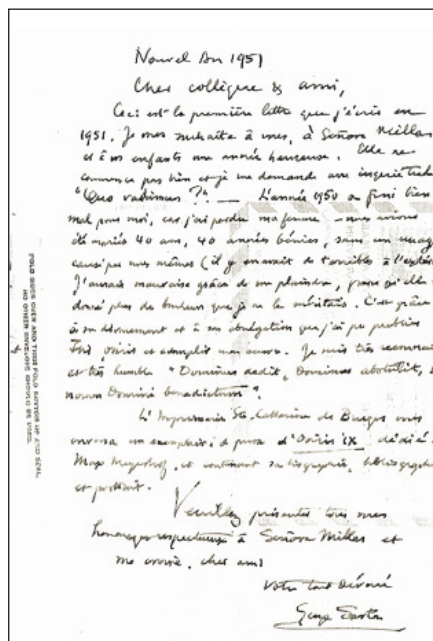
des Sciences, que la nova associació representava a Espanya. És eloqüent també, en aquest sentit, el «Proyecto de bases del Seminario de Estudios de Cartografía Medieval», que hauria de dirigir Julio Rey Pastor i sotsdirigir Millàs (còpia de carta de Julio F. Guillén a Rey Pastor, 14/4/1955).

Pel que fa a la recerca, els estudis mecanografiats i els esborranys de publicacions documenten el procés d'investigació i la col·laboració entre estudiosos de diferents països. Vers

el final de la trajectòria acadèmica de Millàs Vallicrosa, la creació de nous organismes públics de gestió de la recerca a Espanya, com ara la Comisión Asesora para la Investigación Científica y Técnica (1958), comportà la transició a un model de finançament per projectes. Una carta de Juan M. Martínez Moreno, director general d'Ensenyament Universitari, detalla el funcionament d'aquests projectes incipients, tant pel que fa a la retribució de personal i la distribució d'ajuts, com a les despeses en material o la dotació de beques; s'hi fa referència a un contracte que un cop signat havia de ser remès al Ministeri d'Hisenda (Martínez Moreno a Millàs, 12/11/1963).

Una de les primeres cartes entre Millàs i Sarton fa referència a un tractat sobre les taules astronòmiques d'al-Jwarizimi, erròniament atribuït a al-Biruni. L'edició d'aquest tractat d'Ibn al-Mutanna esdevingué la tesi doctoral del fill de Millàs, Eduard Millàs Vendrell, nascut a Barcelona l'1 d'agost de 1937, llicenciat en Ciències (Matemàtiques) el 1960 i doctor en Ciències el 1962 (vegeu Millàs a O. Neugebauer, 11/10/1961). El mateix any que es doctorà, Eduard Millàs ingressà a la Companyia de Jesús; posteriorment s'ordenà sacerdot (1971) i es llicencià en Teologia (1972); continuà mantenint, però, vincles acadèmics amb la Universitat de Barcelona. L'any 1984 Millàs Vendrell abandonà la Companyia de Jesús; l'any següent esdevingué professor titular de la Universitat de Barcelona, posició que ocupà fins a la seva mort el 21 de novembre de 1999.

L'arxiu d'Eduard Millàs està format essencialment per documents relacionats amb la docència. L'abast i el caràcter de la documentació, com també l'èmfasi en l'ensenyament, en fan un arxiu singular, perquè sovint s'avalua l'interès d'un arxiu científic per la seva relació amb la recerca més que no pas amb la docència. Tanmateix, ambdós aspectes estan

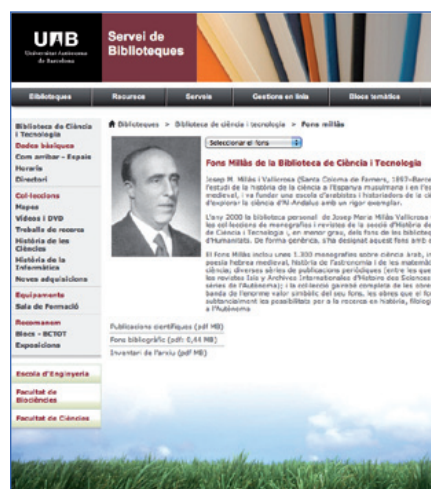
L'aprenent de bibliòfil

íntimament relacionats i en el cas de fons personals sovint se superposen. Les anotacions minucioses i pulcres d'Eduard Millàs sobre l'*Almagest* de Ptolemeu, la *Física* d'Aristòtil, o els càlculs de moviments planetaris d'Ibn al-Banna (imatge), no només il·lustren el rigor del seu autor sinó que poden ser útils a d'altres investigadors; d'aquí l'interès de conservar-les.

Difusió dels fons

El dipòsit a la UAB d'aquests fons d'arxiu s'inscriu en iniciatives més àmplies tant del Servei de Biblioteques d'aquesta universitat com del Servei d'Arxius de Ciència, coordinat pel Centre d'Història de la Ciència (CEHC). Les biblioteques de la UAB contenen un dels fons bibliogràfics més rics a Catalunya i Espanya per a la història de la ciència. El Fons d'Història de la Ciència de la UAB acull la col·lecció de l'antic Seminari

(1889-1958); per la seva banda, la Unitat d'Història de la Medicina de la Facultat de Medicina, vinculada al CEHC, ha rebut el dipòsit del fons bibliogràfic i d'arxiu de l'Institut Ravetllat-Pla, del qual es feien ressò aquestes mateixes pàgines (Jorge Molero i José Manuel Gutiérrez García, «Recuperació del nostre patrimoni historicocientífic. La biblioteca

d'excel·lència també en l'àmbit de la història de la ciència.

Agraïments

Agraïxo a Maria Rosa Puig, vídua d'Eduard Millàs, a Joan Ramon Gómez Escofet, cap del Servei de Biblioteques de la UAB, i al personal de la Biblioteca de Ciència i Tecnologia de la UAB la seva col·laboració en la preparació d'aquesta nota.

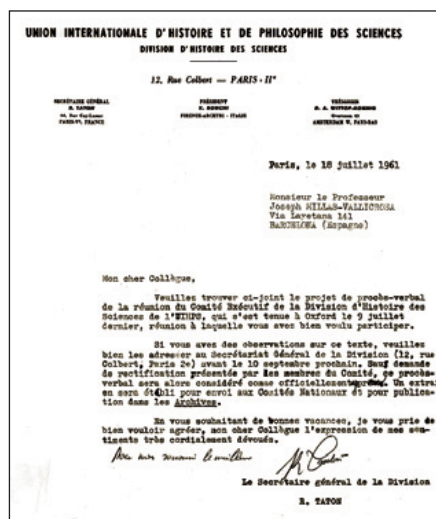
Referències

El fons Millàs de la Biblioteca de Ciència i Tecnologia
<http://www.uab.es/servlet/Satellite/biblioteca-de-ciencia-i-tecnologia/fons-millas-1096479041862.html>

Glick, Thomas F. 1977. «Éloge. José María Millàs Vallbona (1897-1970) and the founding of the history of science in Spain». *Isis*, 68: 276-83.

— 1990. *George Sarton i la història de la ciència a Espanya*. Traducció catalana de Mercè Viladrich. Barcelona: Consell Superior d'Investigacions Científiques.

XAVIER ROQUÉ
 Centre d'Història de la Ciència (CEHC)

d'Història de les Ciències (formada inicialment per prop de tres mil volums), una extensa sèrie de revistes especialitzades i les col·leccions microfilmades *Landmarks of Science I-II* i *Archive for History of Quantum Physics*. Aquest fons s'ha enriquit en els darrers anys amb fons d'arxius personals, com els dos fons ressenyats, però també el del matemàtic Ferran Sunyer i Balaguer (1912-1967) i el geòleg Otto Wilhelm Gutzwiller

de l'Institut Ravetllat-Pla, a la UAB», BIBLIOTECA INFORMACIONS, núm. 34, gener de 2008, p. 10-11).

En tots aquests casos, el Servei d'Arxius de Ciència ha contribuït o contribuirà a la classificació dels fons i a la difusió del seu contingut a un públic ampli i no especialitzat a través del nou web del Servei i la seva secció «Fons a fons». Aquest projecte, que té el suport estable de tres institucions cabdals en els àmbits de la recerca i el patrimoni científic a Catalunya (el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, l'Institut d'Estudis Catalans i la UAB), ha rebut també el 2009 el suport del Consell Social de la UAB, amb el projecte «Ciència i societat: la UAB, un node d'Arxius de Ciència». L'activitat de recerca i docència del CEHC conflueix així amb les actuacions patrimonials del Servei d'Arxius de Ciència i reforça els fons bibliogràfics i d'arxiu de les Biblioteques de la UAB, que es consolida com una universitat

Darreres exposicions

Mostra de pinyes de coníferes singulars del món

Els materials que conformen aquesta exposició resulten dels treballs de màstrec del grup de recerca **Conservació, etnoecologia i canvi global cíngi** per Dr.Mari Boada (ICTA-UAB). Les peces centrals de la mostra són les pinyes de diferents espècies de coníferes del món que s'han anat recollint amb l'objectiu de fer el viver d'arbres amb ascendents monumentals, singulars i d'interès que s'ha creat recentment en el marc del **projecte Museu del Bosc**. Tanmateix, aquesta col·lecció de pinyes, esdevé un petit tast de l'àmpli fons objectual i documental disponible i representa una de les múltiples línies en les quals està treballant l'equip del projecte: les coníferes.

A nivell planetari les coníferes presenten un ampli rang de distribució i una presència en hàbitats molt variats. Aquest fet s'explica per la seva gran tolerància a territoris estressats i la seva elevada capacitat per prosperar i envair zones amb limitacions de nutrients o perturbades lluny dels seus àmbits naturals de distribució. Atrament, les llavors i el pol·len de les coníferes disposen de sistemes de dispersió veritablement excepcionals que possibiliten que arbres peters allà puguin coloniar i colonies senceres (Boada, M. i Broncano, P., 2009).

L'exposició recull pinyes de més de trenta espècies de coníferes diferents d'arreu del planeta. Entre les peces que es mostren podem trobar-hi de tan excepcionals com pinyes del *Pinus aristata* sap longeva, l'arbre més llarg del planeta; pinyes del *Pinus Maximartinezii*, un endemisme Mexicà; una pinya de *Pinus halepensis* col·lectada a Halepo, indret on es va descobrir l'espècie o exemples de pinyes d'altres espècies rellevants amb exemples d'atacs per rosegador.

Podeu veure la mostra a la **Biblioteca de Ciència i Tecnologia de la UAB**, del 9 de desembre al 29 de gener de

Biblioteca de Ciència i Tecnologia

Coníferes singulars

Les peces centrals de la mostra són les pinyes de diferents espècies de coníferes del món que s'han anat recollint amb l'objectiu de fer el viver d'arbres amb ascendents monumentals, singulars i d'interès que s'ha creat recentment en el marc del projecte Museu del Bosc.

<http://www.bib.uab.cat/ciencies/expo/pinyes/index.htm>

Objectes matemàtics

Els artistes i els matemàtics, i encara més els geòmetres, han tingut molt a veure entre ells perquè ambdós grups intenten comprendre la forma.

<http://ddd.uab.cat/pub/expbib/2009/objectes-matematic/index.html>

El llegat del telescopi Hubble

L'any 1609, Galileu Galilei apuntà per primer cop al cel amb un telescopi.

<http://ddd.uab.cat/pub/expbib/2009/anyastronomia/index.htm>

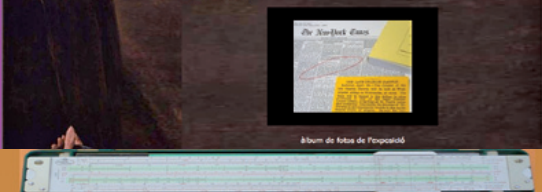
200 anys Charles Darwin

Presentació Conferències Quadern Què llegir Investiga

La Facultat de Biociències commemora la celebració de l'Any Darwin, en record dels 150 anys de la publicació de l'*Origen de les espècies* i del bicentenari del seu naixement.

Aquesta celebració és una bona oportunitat per descobrir alguns aspectes científics i històrics de la Teoria de l'evolució i per poder entrar en el debat evolutiu sense complexos i amb uns coneixements sòlids de les nostres arrels biològiques com a éssers humans.

La celebració la componen un cicle de conferències a la Facultat de Biociències i una exposició bibliogràfica a la Biblioteca de Ciència i Tecnologia per il·lustrar el llegat de Charles Darwin. Cadascuna de les conferències s'enregistraran en vídeo i les posarem al vostre abast en aquesta web.

200 anys Charles Darwin

L'exposició bibliogràfica il·lustra el llegat de Charles Darwin en record dels cent cinquanta anys de la publicació de l'*Origen de les espècies* i del segon centenari del seu naixement.

<http://ddd.uab.cat/pub/expbib/2009/darwin200/index.htm>

Biblioteca de Ciències Socials

Crisi i ocupació

Exposició sobre les conseqüències de la crisi econòmica del 2008 en el mercat de treball a Espanya.

<http://www.bib.uab.cat/socials/exposicions/crisi/>

EL REGLE DE CÀLCUL: UN INSTRUMENT OBLIDAT

Presentació Regles Útils Enllaç Text

La màquina dels instruments de càlcul des de la fundació de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) fins al present, ha estat de tal magnitud que han estat succeïdes, el regle de càlcul i el seu paper.

Tot i que la seva invenció data del segle XVI, la seva època gloriava va des de principis del segle XX fins a la dècada dels 70, després va quedar completament desplaçat per les calculadores electròniques. En aquest interval de temps, era comú veure estudiant amb regles de càlcul a l'aula i avui, per a estudiar i fer exàmens, a les professions que els calen en la seva feina emprant i gent de càlcul va desaparèixer. Era i és, un símbol de sacrifici i engany; així doncs, ara normal veure a un regle de càlcul amb algun tipus de carrossa i lletres de laborator. Les potencialitats del regle de càlcul són enormes, així doncs, es poden utilitzar: multiplicacions, divisions, sumes, restes, logaritmes, potències, exponenciacions etc. A més a més aquestes operacions es poden emmagatzemar de forma que la repetició de càlcul es eviti.

El prestigi social del regle de càlcul està estabrint documentat en fotografies on apareixen grans científics (Foto Watson i Crick). D'altra banda, les naus del projecte Apollo, que van portar l'home a la lluna, empraven regles de càlcul en els seus vols. Fins i tot el celebritat Dr. Spock (foto) el feu servir a bord de la nau espacial "Enterprise" per a calcular l'atac dels perills.

El regle de càlcul: un instrument oblidat

Els estudiants universitaris actuals, en general, coneixen poc l'existència dels regles de càlcul i el paper que van tenir. Per il·lustrar la situació, es disposa de la magnífica col·lecció de regles de càlcul de l'enginyer Lorenzo Álvarez (catedràtic jubilat de la Universitat Politècnica de Catalunya), on es troben representats els principals tipus de regles, alguns d'ells força antics.

<http://ddd.uab.cat/pub/expbib/2009/regles/index1.htm>

Biblioteca d'Humanitats

Rafael Santos Torroella

Rafael Santos Torroella (1914-2002) aglutina facetes molt diverses.

<http://ddd.uab.cat/pub/expbib/2009/santostorroella/inici.html>

EMPORTAT LA BIBLIOTECA X VACANCES

El repertori teatral català

Exposició virtual realitzada amb motiu de les III Jornades de debat sobre el repertori teatral català, que estan consagrades a analitzar i debatre, des de la perspectiva d'avui, l'experiència prou singular de l'Agrupació Dramàtica de Barcelona (1955-1963).

<http://www.bib.uab.es/human/exposicions/teatre/portada.asp>

El llegat del telescopi espacial Hubble

Un tast d'història | Hubble | Herschel | Planck | Llibres | Webs

UNIVERS DEL FUTUR

Nocturn de Florència (fragment)

Taques en el sol, muntanyes a la lluna, il·lunes vora Júpiter: el temps ho envaeix tot. Corrupció. Àngels en atur: el moviment no cessa.

David Jau (dedicat a Galileu)

L'any 1609 Galileu Galilei apuntà per primer cop al cel amb un telescopi. Han passat 400 anys i continuem mirant cap al cel amb telescopis molt més sofisticats, instal·lats fins i tot a l'espai. I continuem meravellant-nos amb les seves descobertes.

La Biblioteca de Ciència i Tecnologia, afegint-se a la celebració de l'Any

 Cerca a revistes
electròniques

Què vols saber?

 Cerca a
bases de
dades

TROBADOR

**METACERCADOR DE
RECURSOS ELECTRÒNICS**

 Localitza
recursos
electrònics

 Accés al text
complet dels
articles

<http://www.uab.cat/bib/trobador/>

UAB